

ISSN 2959-1953
ISSN 2959-1961
<https://osvita.eeipsy.org>
<https://doi.org/10.38014/osvita.2023.92.07>

ЛИТВИН К.Ю.

доктор медичних наук, професор, зав.
кафедри інфекційних хвороб,
Дніпровський державний медичний
університет

КУШНЄРОВА О.А.

кандидат медичних наук, асистент,
кафедра інфекційних хвороб,
Дніпровський державний медичний
університет

ЯКУНІНА О.М.

кандидат медичних наук, доцент,
кафедра інфекційних хвороб,
Дніпровський державний медичний
університет

БІЛОКОНЬ О.О.

асистент, кафедра інфекційних
хвороб,
Дніпровський державний медичний
університет

ШЕВЕЛЬОВА О.В.

кандидат медичних наук, асистент,
кафедра інфекційних хвороб,
Дніпровський державний медичний
університет,
м. Дніпро, Україна

МІЖДИСЦИПЛІНАРНА ДИСТАНЦІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ВЛАСНИЙ ДОСВІД

LYTVYN K.YU., KUSHNEROVA O.A., YAKUNINA O.M., BILOKON O.O., SHEVELOVA O.V. **Interdisciplinary remote work of students of scientific society in the conditions of martial law: own experience.** *This article discusses the experience of jointly holding an interdisciplinary seminar on the problem of HIV/AIDS of student scientific circles of the departments of infectious diseases and pro-paedeutics of internal medicine of the Dnieper State Medical University, which took place in one of the forms of interactive learning. First of all, it should be noted that the format of the event*

in online mode with the participation of teachers and students of two departments was adapted to the conditions of distance education in connection with the introduction of martial law in Ukraine as a result of military aggression by the Russian Federation and anti-epidemic restrictions against the background of the coronavirus disease pandemic (Covid-19). The indisputable advantage of this seminar was that this event was able to unite a significant number of students, both junior and senior year applicants for professional education in the specialty "Medicine". The methodology for conducting this educational event combined both theoretical knowledge of this pathology and the application of acquired knowledge in practice during the presentation and discussion of clinical situational cases. Based on the results of the event, junior students identified an increase in motivation for a deeper study of morphological and propaedeutic disciplines, which are important and necessary steps for understanding clinical issues. For graduate students, conducting seminars in a similar format is an opportunity to gain a deeper understanding of fundamental basic subjects for a better understanding of clinical medicine. Taking into account the experience gained in interdisciplinary meetings of student scientific societies, we can confidently note that it is the increase in the activity of creative actions that leads to better assimilation of practical and theoretical educational material, which contributes to a positive attitude towards learning with increased motivation among applicants for professional highest education.

Key words: distance education, pandemic, martial law, interdisciplinary seminar, student scientific society, HIV/AIDS.

ЛИТВИН К.Ю., КУШНЄРОВА О.А., ЯКУНІНА О.М., БЛОКОНЬ О.О., ШЕВЕЛЬОВА О.В. **Міждисциплінарна дистанційна робота студентів наукового товариства в умовах воєнного стану: власний досвід.** У запропонованій статті розглядається досвід сумісного проведення міждисциплінарного семінару з проблеми ВІЛ/СНІД студентських наукових гуртків кафедр інфекційних хвороб та пропедевтики внутрішньої медицини Дніпровського державного медичного університету, який відбувався в одній із форм інтерактивного навчання. Насамперед слід зазначити,

формат проведення заходу в онлайн-режимі за участю викладачів та здобувачів освіти двох кафедр був адаптованим під умови дистанційного навчання у зв'язку з запровадженням в Україні воєнного стану внаслідок військової агресії з боку російської федерації та протиепідемічними обмеженнями на тлі пандемії коронавірусної хвороби (COVID-19). Безперечною перевагою даного семінару було те, що цей захід зміг об'єднати значну кількість студентів, як молодших, так і випускних курсів здобувачів фахової освіти за спеціальністю «Медицина». Методологія проведення даного освітнього заходу поєднувала як теоретичні знання з даної патології, так застосування отриманих знань на практиці під час презентації та обговорення клінічних ситуаційних випадків. За результатами проведеного заходу студенти, які навчаються на молодших курсах визначили підвищення спонукання до більш глибокого вивчення морфологічних та пропедевтичних дисциплін, які є важливими та необхідними кроками до порозуміння клінічних питань. Для студентів випускних курсів проведення семінарів в подібному форматі - це можливість більш глибокого засвоєння фундаментальних базових предметів для кращого розуміння клінічної медицини. Враховуючи отриманий досвід міждисциплінарних засідань студентських наукових товариств, можна з упевненістю зазначити, що саме підвищення активності творчих дій призводить до кращого засвоєння практичного і теоретичного навчального матеріалу, що в свою чергу сприяє позитивному ставленню до навчання з підвищенням мотивації у здобувачів фахової вищої освіти.

Ключові слова: дистанційне навчання, пандемія, воєнний стан, міждисциплінарний семінар, студентське наукове товариство, ВІЛ/СНІД.

Актуальність. Враховуючи глобальні сучасні виклики суспільству, такі як, пандемії та військова агресія, коли добре налагоджені системи – охорони здоров'я та освіти порушуються, вкрай необхідним є пошук та впровадження концепцій своєчасного реагування та альтернативних варіантів освіти. Одним

з найважливіших напрямків вдосконалення підготовки студентів в закладах вищої освіти відповідно поточній ситуації, є впровадження інтерактивних форм навчання, що забезпечує необхідний рівень взаємодії між студентами та викладачами та відкриває широкі можливості використання змісту спілкування. Інноваційне інтерактивне навчання створює умови, при яких студент відчуває свою успішність та інтелектуальну спроможність, що робить продуктивним сам процес навчання, сприяє вдосконаленню знань і навичок, а також суттєво допомагає у вирішенні проблемних питань після того, як навчання закінчиться. Багато досліджень підтверджують ефективність інтерактивних підходів до організації занять студентів різних спеціальностей, особливо – медичних [1]. Серед можливих бар'єрів до досягнення високих результатів інтерактивного навчання вказують на: невдалий вибір дисциплін та членів команди, поганий процес роботи команди, розміщення, відсутність належних заходів для оцінки успіху взаємодії, керівництв з множинного авторства, недостатність часу та/або фінансування, мовні проблеми, конфлікти, відсутність спілкування, дисциплінарні проблеми [2].

В сучасних умовах, майбутній лікар на початку своєї професійної діяльності повинен володіти значним запасом фахових знань та вмінь, використовувати їх, здійснювати пошук нової інформації, постійно підвищувати власну професійну компетентність та цілеспрямованість. Тому перед викладачем закладу вищої освіти гостро стоїть питання пошуку методів та інноваційних технологій, які б стали якісним інструментом підготовки фахівців. Так одним з таких інструментів є використання міжпредметних та міждисциплінарних зв'язків в процесі навчання [1]. Натепер у суспільстві міжнауковий синтез, інтеграція та взаємопроникнення наук набувають масштабного характеру і стають примітною особливістю сучасної науки. У дослідженнях відомих вчених педагогів та науковців [1] міждисциплінарні зв'язки виступають як умова єдності навчання й виховання, засіб комплексного підходу до системи освіти. Міжпредметної координація передбачає взаємодію викладання дисципліни з іншими дисциплінами, узгодження тематики та навчальних програм [2, 3].

Потребу у міждисциплінарному підході до розв'язання складних лікувально діагностичних задач особливо гостро відчувають клініцисти. В підготовці компетентного лікаря значно зростає роль засвоєння міжпредметних компетенцій. Міждисциплінарний підхід сприяє реалізації дидактичних принципів навчання, стимулює викладача до оновлення змісту навчання, збагачення його цікавими та актуальними міждисциплінарними темами, новими ситуаційними завданнями та комунікативними ситуаціями. В процесі навчання мультидисциплінарні дослідницькі групи можна розглядати як групи, що займаються різними дисциплінами, але працюють разом, забезпечуючи «зіставлення дисциплін, яке є адитивним, а не інтегративним» [4,5].

В результаті вдалого використання міждисциплінарного підходу до проблемних питань забезпечується також принцип систематичності та послідовності формування необхідних навичок і вмінь.

Останнім часом вчені відмічають загострення деяких проблем медико-соціального плану в роботі з ЛЖВ, що пов'язано насамперед з пандемією коронавірусної хвороби (увага медичної спільноти в більшій мірі сконцентована саме на цій проблемі). Вважається, що «оскільки епідемія ВІЛ наближається до свого 35-річного рубіжу», роль мультидисциплінарних підходів до досліджень ВІЛ стає все більш важливою» [6], а створення команд фахівців для проведення досліджень має оптимально вплинути на громадське здоров'я та зупинити епідемію. У нових навчальних програмах з підготовки магістрів на 5-му та 6-му роках навчання, спираючись на важливість та актуальність проблеми ВІЛ/СНІД в Україні, де інфекція набула масштабів епідемії, на вивчення цієї теми виділений значний обсяг годин [7].

Прикладом взаємодії мультидисциплінарних дослідницьких груп для ВІЛ може бути ситуація, коли епідеміологи, лікарі, лаборанти, технологи та консультанти розробляють і вивчають нові підходи для підвищення прихильності до антиретровірусного лікування ЛЖВ з використанням нового мобільного додатка у сфері охорони здоров'я. Співпраця з мультидисциплінарними командами дасть змогу інноваційним методам охопити тих, хто перебуває поза доглядом, та подолати бар'єри, які існують у досягненні репрезентативного населення. Для цього дослідницьким групам, будь то великі багатосайтові клінічні випробування чи невеликі пілотні дослідження, необхідно мати декілька об'єктивів для вирішення питань і працювати разом від етапів проектування до впровадження до аналізу. Проблема ВІЛ-інфекції за своєю суттю багатодисциплінарна і різноманітна через сфери та популяції, яких торкнулася хвороба, отже, створення таких самих дослідників сприятиме збільшенню нашої здатності сповільнювати ВІЛ [6].

Важливою умовою якісної освіти, а також розвитку пізнавальної активності, можна сміливо назвати науково-дослідну роботу [8,9]. Вона є особливим видом діяльності і забезпечує становлення у студентів власних поглядів, наукового світогляду, забезпечує безцінний досвід і навички роботи з інформацією. Традиційною формою організації наукової студентської роботи стала організація студентських наукових гуртків [10].

Спираючись на важливість та актуальність проблеми ВІЛ-інфекції в Україні, ми запропонували комплексно розглянути питання ВІЛ-інфекції на тлі пандемії COVID-19 у розширеному предметному колі сумісного засідання студентських наукових гуртків двох кафедр Дніпровського державного медичного університету інфекційних хвороб та пропедевтики внутрішньої медицини.

Мета дослідження проаналізувати результати міждисциплінарного семінару студентського наукового товариства з проблеми ВІЛ/СНІД в умовах дистанційного навчання та визначити роль міжпрофесійної командної роботи задля підвищення ефективності підготовки майбутніх лікарів.

Матеріали та методи дослідження. Сумісне засідання відбулося у формі міждисциплінарного семінару в онлайн-режимі (у зв'язку з протиепідемічними обмеженнями внаслідок пандемії коронавірусної хвороби (COVID-19) та запровадженням в Україні воєнного стану) відбувалось на базі кафедр інфекційних хвороб та внутрішньої медицини Дніпровського державного медичного університету.

Засідання мало певні особливості: по-перше – новим був сумісний формат проведення заходу за участю викладачів та здобувачів освіти двох кафедр; по-друге – зустріч відбувалась в онлайн-режимі (умови військового часу та протиепідемічні обмеження), по-третє, даний захід зміг об'єднати студентів з 2 по 6 курси та зібрати разом 37 здобувачів освіти, які навчаються за спеціальністю «Медицина» (у той час, як на засідання, що проводились окремо на кафедрах збиралось вдвічі менше учасників).

Методологія проведення міжпредметного заняття була побудована наступним чином: вступне слово викладачів, в якому було зазначена важливість та актуальність проведення мультидисциплінарного підходу до інфекційних захворювань та, зокрема, ВІЛ-інфекції. Далі учасники засідання заслуховували доповіді студентів - представників наукового гуртка кафедр інфекційних хвороб та пропедевтики внутрішніх хвороб, які були представлені у вигляді презентацій двох клінічних випадків. Після доповіді надавалися питання, як доповідачам так і викладачам, надавалися пояснення та вичерпні відповіді. Наступним етапом проведення зустрічі було активне обговорення запропонованої теми та надання пропозицій, щодо вирішення розглянутих проблем. В заключенні засідання було підбито підсумки та прозвучало заключне слово викладачів.

Результати. Доповіді студентів молодших курсів стосувались анатомо-фізіологічних особливостей органів та систем, які уражаються при ВІЛ-інфекції, патоморфологічних змін, а також сучасних клініко-лабораторних та інструментальних методів досліджень. Виступи студентів старших курсів, були присвячені ВІЛ-асоційованим ураженням легень та клінічним особливостям коронавірусної хвороби – 19 у людей, які живуть із ВІЛ. Також, студентами 5 та 6 курсів були представлені клінічні випадки з практики та результати науково-дослідної роботи. Після презентацій обмін думками з розглянутих у доповідях питань пройшов у формі online – «круглого столу», де всі учасники змогли обмінятися своїми думками.

Серед переваг міждисциплінарного засідання, студенти, які навчаються на молодших курсах визначили стимул до більш глибокого вивчення морфологічних та пропедевтичних дисциплін, як важливий та необхідний крок до порозуміння клінічних питань. Деякі студенти 2 - 4 курсів виявили бажання приймати участь у засіданнях наукового товариства з дисципліни «Інфекційні хвороби», в яких до цього брали участь переважно студенти 5 та 6 курсів, що вже вивчають цей предмет. Також ці студенти висловили зацікавленість у студентській науково-дослідній роботі за темою ВІЛ/СНІД. Студенти старших курсів відзначили, що подібний семінар - це можливість більш глибокого засвоєння фундаментальних базових предметів для кращого розуміння клінічної медицини. Загалом, студентами та викладачами також висловлені побажання розширення та поглиблення спільної міждисциплінарної діяльності у подальшому.

Проведення міждисциплінарного семінару надало змогу учасникам визначити ключові фактори, які роблять міждисциплінарні моделі наглядю за ВІЛ-інфекцією найбільш ефективними.

Висновки. Попередній досвід освіти у форматі дистанційного навчання, який був впроваджений у зв'язку з протиепідемічними заходами на тлі коронавірусної хвороби COVID-19 в період 2020 – 2021 років дозволив в короткий термін та якісно перейти в умовах війни до online – викладання та забезпечити ефективну та всебічну мультидисциплінарну взаємодію у процесі підготовки майбутніх фахівців у сфері охорони здоров'я. Втілення міждисциплінарних засідань студентських наукових товариств призводить до підвищення активності творчих дій та кращому засвоєнню практичного і теоретичного навчального матеріалу, що в свою чергу сприяє позитивному ставленню до навчання з підвищенням мотивації у здобувачів освіти. Такий комплексний підхід, який було застосовано при проведенні міждисциплінарного семінару формує зацікавленість у вивченні дисципліни інфекційних хвороб та участі у науково-дослідній роботі, що в свою чергу має сприяти ефективному менеджменту соціально-значущих захворювань в тому числі і ВІЛ-інфекції [6].

Список використаних джерел:

1. Кордон Ю.В., Костецька В.В., Керницька Г.С. Реалізація компетентнісного підходу у підготовці висококваліфікованого медичного працівника. Modern Information Technologies and Innovation Methodologies of Education in Professional Training Methodology Theory Experience Problems: № 52 (2018).
2. Докучаєва В. В. Когнітивістика як трансдисциплінарна основа освітнього інжинірингу. Інновації педагогічної освіти в умовах викликів сьогодення / за ред. Харченка С. Я. Старобільськ, 2019.С. 29–52.

3. Choi, B. C., Pak, A. W. (2007). Multidisciplinarity, interdisciplinarity, and transdisciplinarity in health research, services, education and policy: 2. Promotors, barriers, and strategies of enhancement. *Clinical & Investigative Medicine*, 30(6), 224-232.
4. Кустовська О. В. Методологія системного підходу та наукових досліджень : [курс лекцій] Тернопіль: Економічна думка, 2005.124 с.
5. Наказ Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Вимог до міждисциплінарних освітніх (наукових) програм» від 01.02.2021 р. № 128 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennuyavimog-do-mizhdisciplinarnih-osvitnih-naukovih-program-zareyestrovano-v-ministerstviyusticiyi-ukrayini-06-kvitnya-2021-roku-za-4543607>
6. Magnus M., Castel A. Breaking down the siloes: developing effective multidisciplinary HIV research teams: *AIDS and Behavior*, 2016. 20(2). 273-280 с.7
7. Програма навчальної дисципліни «Інфекційні хвороби». Затверджено на засіданні ЦМК протокол №10 від 20.06.2023. Дніпровський державний медичний університет https://drive.google.com/file/d/1m9QMXjasm1pBvPvdwV6GDEnPt6Q_Oqk/view
8. Prince M. J., Felder R. M. Inductive teaching and learning methods: Definitions, comparisons, and research bases: *Journal of engineering education*, 2006. 95(2). 123-138с.
9. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2021 – 2031 роки. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2020/09/25/rozvitku-vishchoi-osviti-v-ukraini-02-10-2020.pdf> (дата звернення: 12.10.2022).
10. Мошель Т. М., Бублій Т.Д. Роль студентського наукового товариства у формуванні лікаря-стоматолога: Сучасна медична освіта: методологія, теорія, практика: матеріали Всеукр. навч.-наук. конф. з міжнар. Участю (м. Полтава, 19 березня 2020 р.). Полтава, 2020. С. 148–149.

Transliteration of References:

1. Kordon Yu.V., Kostetska V.V., Kernytska H.S. (2018). Realizatsiia kompetentnisnogo pidkhodu u pidhotovtsi vysokokvalifikovanoho medychnoho pratsivnyka. *Modern Information Technologies and Innovation Methodologies of Education in Professional Training Methodology Theory Experience Problems*: № 52 (2018).
2. Dokuchaieva V. V. (2019). Kohnityvistyka yak transdystsyplinarna osnova osvitnoho inzhynirynhu. *Innovatsii pedahohichnoi osvity v umovakh vyklykiv sohodennia / za red. Kharchenka S. Ya. Starobilsk*, 2019.S. 29–52.
3. Choi, B. C., Pak, A. W. (2007). Multidisciplinarity, interdisciplinarity, and transdisciplinarity in health research, services, education and policy: 2.

- Promotors, barriers, and strategies of enhancement. *Clinical & Investigative Medicine*, 30(6), 224-232.
4. Kustovska O. V. (2005). *Metodolohiia systemnoho pidkhotu ta naukovykh doslidzhen : [kurs lektsii]* Ternopil: Ekonomichna dumka, 2005. 124 s.
 5. Nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy «Pro zatverdzhennia Vymoh do mizhdystyplinarynykh osvitynykh (naukovykh) prohram» vid 01.02.2021 r. # 128 // [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhenniyavimog-do-mizhdisciplinarnih-osvitnih-naukovih-program-zareyestrovano-v-ministerstviyusticiyi-ukrayini-06-kvitnya-2021-roku-za-4543607>
 6. Magnus M., Castel A. (2016). Breaking down the siloes: developing effective multidisciplinary HIV research teams: *AIDS and Behavior*, 2016. 20(2). 273-280 c.7
 7. Prohrama navchalnoi dystsypliny» *Infektsiini khvoroby*». Zatverdzheno na zasidanni TsMK protokol №10 vid 20.06.2023. Dniprovskiy derzhavnyi medychnyi universytet https://drive.google.com/file/d/1m9QMXjjasm1pBvPvdwV6GDEnPt6Q_Oqk/view
 8. Prince M. J., Felder R. M. (2006). Inductive teaching and learning methods: Definitions, comparisons, and research bases: *Journal of engineering education*, 2006. 95(2). 123-138c.
 9. Stratehiia rozvytku vyshchoi osvity v Ukraini na 2021 – 2031 roky. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2020/09/25/rozvitku-vishchoi-osviti-v-ukraini-02-10-2020.pdf> (data zvernennia: 12.10.2022).
 10. Moshel T. M., Bublil T.D. (2020). Rol studentskoho naukovoho tovarystva u formuvanni likaria-stomatoloha: Suchasna medychna osvita: metodolohiia, teoriia, praktyka: materialy Vseukr. navch.-nauk. konf. z mizhnar. Uchastiu (m. Poltava, 19 bereznia 2020 r.). Poltava, 2020. S. 148–149.

Отримано 20.02.2024
Рецензовано 23.02.2024
Допрацьовану версію отримано 25.02.2024
Прийнято до друку 28.02.2024

LYTVYN K.Yu.

MD, DMS, PhD, professor, Dnipro State Medical University, Dnipro, Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4936-5612>

E-mail: k-lytvyn@ukr.net

KUSHNEROVA O.A.

MD-Ph.D., assistant professor, Dnipro State Medical University, Dnipro, Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6388-1066>

E-mail: kushnerovaea@ukr.net

YAKUNINA O.M.

MD-Ph.D., Associate Professor, Dnipro State Medical University, Dnipro, Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0210-0086>

E-mail: oksyakun@gmail.com

BILOKON O.O.

Assistant Professor, Dnipro State Medical University, Dnipro, Ukraine

E-mail: belokonalex1988@gmail.com

SHEVELOVA O.V.

MD-Ph.D, assistant professor, Dnipro State Medical University, Dnipro, Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1144-219X>

E-mail: shev3007@gmail.com

**INTERDISCIPLINARY REMOTE WORK OF STUDENTS OF SCIENTIFIC SOCIETY IN
THE CONDITIONS OF MARTIAL LAW: OWN EXPERIENCE**

* публікація здійснена за рахунок спільного гранту СЄІП (Україна - Франція) та БФ «Освіта: майбутнє»